

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYIFELSÉG
ENGEDELMÉVEL.

Nro. 28.

Költ Bétsbenn, Sz. György Havának, Áprilisa-
8-dik napján 1800-dik Elzendőben.

Béts.

Károly Főhertzeg, minekutánna a' múlt tsötör-
tökön az itt lévő leg-nevezetesebb Orvosokkal
tanátsot tartatott volna egészségének helyre-állítá-
sa eránt: más nap Cseh Országba indúlt, a' hol
fördövel fog élni

Gurtweilból Waldshut mellől Mártz 23-di-
kán: — „Báró Kray — Mártz. 17-dikén vette ál-
tal Károly Fő-Hertzegtől a' Fő-Vezérséget. Az
egész Sereg, nagy meg-illetődéssel vette ez nap

F f

Ő Hertzegségének el-bútsúzását, kit valóban az első Vezértől az utolsó Köz-emberig minden o' igazán szeretett 's tisztelt. Nagyon meg-romlott egészsége az oka, hogy minket el hágy. Ha a' Cs. Kir. Seregnek óhajtságát meg-halgatja az Èg, meg-javúl egészsége ezen nagy lelkü 's ember-szerető Királyi Hérosnak. Seregünknel némelly változások estek. (Itt a' már tudva lévő új Feldmarsallieutenántokat 's Generálmájorokat szám-lálja elő a' Lévelíró Úr:) Kempf, Gróf Orelli, 's Vogelsang F. M. L. ok Olasz Országba úta-znak, a' honnan helyekbe mások jönnek Sere-günkhöz."

„Báró Kienmayer F. M. L. öt Brigádából álló Seregoftályt vezérel Kéhllel által ellenben, a' hol mindenkor leg nagyobb erővel szokott az ellenség lenni. A' kormányozása alatt volt Bri-gádát, melly, Mészáros Hufzárjaiból és két Bata-lion könnyű gyalogságból áll, Kir. Fő-Hertzeg Ferdinánd nyerte el, ki most lett Generálissá. A' Fő - Hertzeg nagy örömét nyilatkoztatta, hogy ezen vitézségckről esmeretes Magyar Hufzáro-ka't vezérelheti. De ki nagyon örvendeznek ezen zöld tsákósok is, hogy szerentséjek vagyon, Ká-roly Fő-Hertzeg' kedves tanítványa alatt szol-gálni. Mecseri, Nordman, Szentiványi tüzök ég-a' szívekben. Ohajtva várják; hogy újjabb próbával meg-mutathassák vitézségjeket, és azon bizodalmat, mellyet az egész háború által hely-heztettek benne Vezérjein.

Báró Kray minelenekes maga vésze te-kintetbe. Ejtizakákkal töldja a' napot. Több

Könnyű-lovasság - ágyúkat kért Ő Felségétől. Ismét fenn állanak már a' Telegráfjaink, és sűrűn közlik egymással titkaikat. — Köztünk, és az ellenség közt még valami emlékezetre méltó nem történt. Ennek talám leg nagyobb oka az idő' viszontagsága: minthogy a' napok itten igen változóak, az éjtszakák pedig hidegek, és többnyire mindég nagyon meg fagy a' mi nappal fel-engedett. Ma azonban erőssen hirtelleg, hogy hónap vagy hónap után, mindenfelől meg-támad bennünket az ellenség. Nem talál bennünket készületlen."

„Svájtzban a' nagy nyomorúság és a' Frantziáknak már csak nem el viselhetetlen igája alatt, úgy el kényszeredtek a' Frájburgi, Bernai, és Szolothurni Kántonok, hogy csak jó alkalmatosságot láttatnak várni, 's mindjárt más-képpen mutatják magokat a' Frantziák eránt."

„Ferdinánd Fő-Hertzeg, szélső Őrállóinkat látogatja Básel felé, Mecseri Oberster Úr' társaságban."

Hadi Környülállások.

(Külföldi Újságok szerent)

1. Rajna melljékiek.

Innsbruckból Mártz. 26-dikán: — „Ma délben egy Kurír érkezett ide a' Vorarlbergi vidékről, 's mihelyt el olvasódtak az Írások, a' mellyeket hozott magával: leg ottan rendelések tevődtek, hogy hónap reggel induljanak minden kézfen lévő Stuttzos-Kompániák, Vorarlberg és Graubünden felé."

A' Konstántziai tó mellől Mártz. 28-dikán: — „A' Vorarlbergi Stuttzos-Kompániák, megindultak már a' szélek felé: a' fel-fegyverkezett földnépe is oly készen vagyon, hogy első parantsolatra mindjárt indulhat.“

Augsburgból Apr. 1-ső napján: — „Az eddig nálunk tartózkodott, és magokat minden nap gyakorlott Svájtzer Katonák, nem maradnak már itt tovább ennél a' hétnél. A' Konstántziai tónál vagyon ki-mutatva nékik, vitézkedessek helye.“

Ulmából Mártz. 26-dikán: — „A' Sváb Kerületbéli Katonaság, szorgalmasan gyakorlódik itt a' hadi próbatételekben. — Egy Oláh Batalion vagyon itt most őrizeten: minekutánna Murray és Würtemberg' Reg—jei el mentek inét a' Sereghez.“

Augsburgból Mártz. 29-dikén: — „Herzeg Conde, egynehány Generálisokkal és Adjutánsokkal id érkezett tegnap, és ma Wikham Anglus Ministernél ebédelt. Tiszteletére vóltak mai napon Ö Kir. Hertzegségének 63 Kiköltözött Helvétus Tifztek, Bachman Generálisoktól vezetteve“.

Mannheimből Mártz 25-dikén: — „Rastadt vidékén egy Cs. K. Seregofztály gyülekezik öfzfe, F. M. L. Klinglin kórmányozása alatt. — Videkeinken valamint ez előtt: úgy most is Gróf Sztáray vezérel, a' miolta már ki van is hirdetve Haditárnokmesternek.“

Moguntziából Mártz. 22-dikén: — „Egynehány napoktól fogva ismét fel szabadult vala

a' hajókázás egézfzzen, a' Rajna és Ménus vizein: melvnek fogva, szemlátomást kezdett óltsóbbodni a' tüzi fa; minthogy a' Ménuson, számos hajók erefzkedtek le, fa-teréhvel. De tegnap egyfzerre félbe-szakadt minden egygyesülés a' Rajna túlsó partjával; úgy hogy, a' kik innét Kasselbe vóltak, vízfza nem jöhettek onnét ide; valamint ellenben, az ide jött Kassieliek mind itt szorúttak. Valamennyi hajók a' túlsó partnál vóltak, mind az innensőre hozódtak által, 's nagyobb bátorságnak okáért, mind a' parthoz lakatolták őket."

Strafsburgból Mártzius' 21-dikén: — „A' Rajnai (frantzia) Sereg' bal szárnyának leg nagyobb része, parantsolatot kapott vólt, hogy innét és a' vidékről fel kerekedjen: de tegnap ismét vízfza vevődött ez a' rendelés. A' dereka ezen Seregnek nagy részént Basileához tsoportozik, öfzfze: a' jobb szárnya pedig, Schafhausen, és a' Konstántziai tó felé terjeszkedik ki."

A' Rajnai Frantzia Sereg Fő - Vezére Moreau, igen közel-járt vala Mártz. 27-dikén, a' fogságba való eséshez: mert a' mint éppen a' Munternheimi vidékeket vi'sgalta vólna, tizennyóltz Hufzároktól kísértetve: véletlenül ott termettek 30 Cs. K. Lovások, a' kik Neckeraunál mentek által a' Rajnán 's meg-támadták a' Fr. Hufzárokat, Mig a' tsetepata tartott: addig Moreau, jó vérű lova lévén a' hintájába fogva, alkalmatosságot talált az elnyargalásra. A' fr. Hufzárok közül kettő halva maradt; öt pedig sebbe és fogságba esett.

(Moreauról azt irták vólt Pari'sból: hogy Bounaparte' testver-hugát szándékozik el venni:

most pedig azt írják felöle, hogy egy Straßburgi gazdag Ifjú-alfizsonnyal, néhai Frank Banquier Özvegyével vagyon jegyben.)

2. Olasz Országok.

Mediolánumból Mártz. 22-dikén: — „A Ligúriai (Génuai) Republikának napnyugot felé eső e ger-melljéki részében, Savona Városát olly szoross Katonai regula alá vették a' Frantziák, mint szokás az ostrom alatt lévő Várost venni. Oka ezen intézeteknek az: mivel ott gondolják, hogy leg-elsőben is rajtok fog hajtani a' Cs. Kir. Sereg; melly ha el foglalja Szavónát; úgy a' Génuai földön tartózkodó Frantziák egészben el lesznek zárva Fr. Orzágtól.“

Turinból Mártz. 20-dikán: — „Frantzia Vezér Massena, minekutánna szép szóval sem mire se' mehetett volna a' Génuai fel-fegyverezett Lakosokkal; fényezetödni kezdett: hogy ha le nem teszik a' fegyvert és az ő részére nem állanak; minden irgalom nélkül el-égetteti lak-helyeiket, 's magokat le-öldösteti. Valóban ellenek is indúlt, nem tsak ágyúkkal; hanem sok gyújtó szerekkel is, mellyeket öszvéreken szállítattott, egyenesen Fontanabuona felé; de meg-járta; mivel ezen nevezett Vidék' Lakosai, kik jó Stuttzosok, egygyesítvén magokat a' szomszéd Rapallo, Recco, és Bisagno helységek' Lakosival, és a' Cs. Kir. Sereg' részéről is segített-

vén az Aspre Vadászszai és a' Tirolisiak által, meg-bújtak egy jó les-helybe, 's csak hagyták, hadd nyomúlhassanak elébb a' Frantziák. Midőn már az ellenség, alkalmasint túl haladt rajtok: akkor meg-lepték, véletlen hirtelenséggel hátúlról, és sokat le-öldöstek, 's meg-sebesítettek közzüle. Csak Tisztjei 113-en estek olly sebekbe, hogy fedeles hordó-székekben kellett őket el szállítani Génuába. Massena, egy kis Bárkán szaladt el.

Génuában a' Frantziák, olly szabadságra juttatták a' nyomorúlt Lakosokat, a' melynek bírása mellett, kéztől kap kiki közzőlök (az újabb Tudósítások szerént) kenyeret, 's nem többet napjában egy hatod rész fontnál.

Már ugyan azon Tudósítások szerént engedelmesebben kezdi az idő mutatni magát: melynek nyílásával bizonyosan nyílni fog a' hadi teátrum is.

3. Frantzia Országaiak.

Buonapartenak Dijonba való útazásáról úgy ítélnék sokan: hogy csak múlólag való el távozás lesz az, ámbár teátrumi játzó 's tántzos társaságokat is küldött már el oda előre: mint-hogy nem volna tanátsos dolog, hozzás idöre,

más szemek' vigyázása alá hagyni, a' még most is kétséges körülállásait Pári'snak.

Buonaparte, egy fő törvényivette magáná: hogy az ollyatén Személlyeket, kiknek özfze-eskűvésétől félteni kellene néki a' maga tsendességét: azokat, vagy egy vagy más módon magához igyekezzen édesíteni. Így kvíánta megnyerni a' többek között azt a' néhai fő Belga pártost, Bethune Charost Ex-Hertzeget is, közönséges Tisztviselővé tétetvén azt, Belgiomnak egy szakaszában.

Hasonló szándékból végeződött vala el a' Törvényhozógyűlés által Mártz. 3-dikán: hogy már a' Kiköltöztek laistromába senkit se' kell béírni ezentúl; sőt Buonaparte sokakat vizfsza hív olyanokat is, kiknek neveik annakelőtte a' Kiköltöztek közzé voltak fel-jegyezve. Hogy mind vizfsza nem lehet hínni a' Kiköltözteket: ennek egy fő oka az, a' mint Státus-Tanátsos Boulay is említett Mártz. 3-dikán a' Tribunátus előtt: minthogy azoknak jószágait már most mások bírják, a' kik t. i. meg vették azokat törvényesen a' Nemzettől. Ezen új birtokosok száma reá megy két millióra; kik el nem kerülhetnék a' háborgatást, ha az ő mostani birtokaiknak előbb Tuladonossai a' Kiköltöztek, vizfsza sereglenéneka' frantzia földre.

Elegyes Tudósítások.

4° Pruszizus Király, rendkívülvaló Köve-

tül küldötte Pétersburgba, Gróf Lusi Generálissát.

Londonból is írták már, a' mit egy Repulse nevű ánglus hajóról jelentették a' Pári'si Tudósítások: hogy az el süjgedt a' Breszti (fr.) Kikötőhely előtt, és a' rajta vólt népnek leg nagyobb része fogságba esett; de azt még nem olvastuk Londoni Levelekből, a' mit ír a' Moniteur, hogy egy Danae nevezetű ánglus Korvet bé ment vólna a' Breszti Kikötőhelybe,

Livornóból Mártz. 19-dikén: — „A' múlt Vasárnap (Mártz. 17-dike) éjtzakáján el'indúlt révpartunktól, Charlotte Királyné nevű 110 ágyús Angliai Admirális hajó, a' mellyen 837 részszerént Katonák, részszerént Hajós-legények 's a' t. vóltak. Maga a' Vice-Admirális, Lord Keith, a' szárazon maradt. Hétfőn reggel lehetett meglátni ezen nagy hajót, jöllehet közel 15 uértföldnyire haladt vala már bé a' méjj tengerbe. Hét óra tájban (reggel) hirtelen azt vettük észre, hogy a' hajóról tűz és füst lobbant fel, és ezen szomorú látás tárgya még továbbra se' enyészett el. Azonnal, néminémű aggodó réműlés foglalta el közönségesen a' Lakosokat. Az Ánglus Vice-Consul, Udny János Úr, sietve számos nagyobb 's kisebb hajókat szerzett öfzsze, mellyek, mindjárt indúltak, a' féltett sorsú hajó felé. Egynehány ízben midőn puskapor vetődött fel a' hajóban: ide is el hallott a' durranás hangja, míg végre délelőtti 11 órakor e'

süjjeadvén ezen szerentsétlen hajó egyfzerre el-tűnt a' szem elől. Illy szörnyű szemlélés után óhajtották mindenek, a' segítségre ment hajók' vizsgálza érkezését. De sokáig nyughatatlanságban kellett lennünk, mivel a' szárazról erős szél fújt a' tenger felé, 's az ifzonyú habok miatt nehezen tudhattak a' kikötőhely felé vergődni az említett hajók. Csak éjfélelőtti 11 órakor érkezhetett el ide végre egy hajó (Tartána), hozván magával 30 ki-fogott Anglus Hajós-legényt, és Stuart Hadnagyot, a' Vice-Admirális Keith Adjutánsát. Ennek bezzéde szerént, meg talált gyúladni a' hajón lévő széna, 's az okozta az irtóztató szerentsétlenséget. Nem sokára azután ismét öt Tartána-hajók érkeztek, mellyek között volt egy Ausztriai Tartána is, Generális Otto nevezetű. Ezek hoztak magokkal 85 Hajós-legényeket, két Katonát, 2 Quártélymestert, 2 Pattantyúst, és egy Mesterembert. Mártz. 18-dikán dél tájban ismét egy Ausztriai hajó érkezett vizsgálza, melynek neve Cuneo meg-vétele (la Presa di Cuneo). Ezen 23 Anglus volt, kik közzül már hárman meg holtak volt. Egy más hajó is ki-szabadított 26 Hajós-legényt, és egy Tisztet. Ma (19-dikén) 11 órakor jött ide az a' nagy tsónak, melly az el-süjjeadt nagy hajóhoz tartozott, hozván magával 24 ki-szabadított Hajós-legényt, és 3 Tisztet. A' ki-fogott emberek' száma, mindözfze 158-ra megy, 679-en pedig a' tengerbe veszték. A' szerentsétlen hajó' Kapitánya, — az utánna való Tisztel egygyütt egész az utolsó szempillantásig, a' hajó' órrán

állott, onnan tévén a' rendeléseket, hogy meg-menthesse népének életét, majd tsak semmit sem gondolván a' magáéval. Minekelötte hajójával egygyütt áldozatjává lett a' tűznek: bátor szívvel le-írta a' szeréntsétlen történetet, több ízben is, oda adván azokat embereinek, hogy ha talám élteket meg-menthetik, vinnék Lord Keith Vice-Admirálisnak.“

Az a' frantzia vad Gyermekek, kiröl írtuk, hogy egy erdőben 3 Vadászok által fogattatott el, és Párisban nevelődik: már kezd hozzá szokni a' meleg ételekhez 's a' ruhához. Ki tud már némelly szókat is mondani. — Nagy gyönyörűségét találja az olyan görtsös botban, mellyet, páltza helyett hordtak vólt a' Jakobínusok.

Az alatt hogy Rómában vóltak a' Frantziák: Altieri nevezetű öreg Cardinális, le tette a' Fr—áktól való féltében, Cardinálisi méltóságát: de halálos betegségbe esvén, éppen midőn a' Pápa' választatás végett egygyütt vóltak a' Cardinálisok Velentzében, egy Írást küldött hozzájuk, melyben hibáját meg-esmérte, 's olly vallást tett, hogy még igen gyenge büntetésinek tartja annak, a' halált.

Is tiának Portoquintoi Kikötőhelyébe, három Fortugallus hadi hajók — egy lineai, egy fregát, és egy korvet — tértek vala bé a' múlt hónapban olly szándékkal, hogy meg-várják ott, míg a' Triesti Kikötőhelyben négy Portugallus Kalmár-hajó meg-rakodik, 's azután vízfizakísérik azt Lisbona' révpartjaihoz. Az említett Kalmárhajók leg-elsők vóltak: a' mellyek, Por-

tugallus zászlóval bé mentek a' Triesti Kikötő helybe.

Párisban régen nem kaptak már semmi tudósításokat Egyiptomból; minthogy az Anglosok, két izben fogták el egymás után, az Egyiptomból Fr. Országba indúlt fr. hajókat, elébb t. i. azt, a' mellyel el nyert Levelek ki nyomtatódtak Londonban; késöbben pedig azt, a' mellyen Desaix és két más Generálisok, 's 150 rész szerént Katonák, részszerént Hajós-legények voltak. Tsak ugyan híre kerekedett vólt már Párisban Mártz. 20-dikán: hogy a' fr. Sereg' maradvánnya viszsa fog érkezni Egyiptomból Fr. Országba. Ezen hírt nem merte egyenesen megzáfolni a' Pári'si Officiális Újság is; hanem tsak némelly kétségeket igyekezett támasztani, El-Arischnak el-foglaltatása; 's Alexándriának és Cairónak a' Nagy-Vezér által való meg-támadtatása eránt.

Mannheimből Mártz. 20-dikén: — „Tegnapelőtt éjtszaka, egy Cs. K. Seregszakasz, a' 13-dik Dragonyos Reg—ből által ment Oppenheim' vidékén a' Rajnán, és 9 frantzia vi'sgálódó Katonákat fogott el, és még ezeken kívül különösen egy Tisztet is, a' ki nyomos értelmű Írásokkal vólt indítva Moreau Vezérhez. Mind a' tíz foglyok ide hozódtak ma dél tájban.“

Lisbonából Febr. 20-dikán: — „A' múlt Décember' 31-dikén ment tökéletességre, Por-

tugalliának az Orosz Birodalommal alkudt frigye, melly szerént Portugallia, öt lineai hajóval, és egy Fregáttal tartozik segíteni Ruszfiát; ez pedig hat ezer emberrel Portugalliát, olly esetben, ha az meg-támadtatnék az ellenségtől.“

Ő Csász. Kir. Felsége méltóztatott a' Kray Magyar Gyalog Regimentjében (melly elébb néhai Hertzeg Eszterházy Antalé volt) Schell első Májort, Oberstlieutenántá; Kraus második Májort, első Májorrá; és Bejásinovich Kapitányt, második Májorrá tenni. — A' Splényi Magyar Gyalog Regemenjében is, melly sok ideig itt (Bétsben) volt őrizeten, Eröss Oberstlieutenántot, Obersterré, és Novák első Májort, Oberstlieutenántá nevezte Ő Felsége, 's méltóztatott különösen meg hagyni, hogy ha talám Hertzeln első Májor tovább már nem szolgálhatna) tehát arra az esetre Báró Splényi Kapitány, ugyan abból a' Regementből legyen első Májorrá; Kapitány Domokos pedig második Májorrá. — Jellachich (az előtt Pálffy János) Regimentjében, Kapitány Lalancy, második Májorrá lett.

Velentzéből Mártz. 22-dikén: — „Tegnap reggel meneitt véghez' VII-dik Pius Pápa' megkoronázásának fényes tzeremóniája az úgy ne.

vezett S. Giorgio Maggiore Szigetben. Az ott lévő igen szép-templomában a' Benedictínusoknak, el voltak már olzva előre a' helyek, melyekből lehetett a' külömbkülömbféle rendü Sze-mélyeknek nézni a' czeremóniákat. A' Sziget piattzán igen sok Cs. Kir. és Ex-Velentzei Kato-naság állott szép sorokban. Kilentz órákor, egy gyalog hintóba (németül: Sessel, olaszúl: Sedia gestatoria) ült a' Sz. Pápa, 's tizenkét lovászok; vagy istállóban szolgáló legények (palafrenieri) által vitetődött a' Templomba, a' Cs. Kir. és minden egyéb hajók ágyúinak durrogásai között. Bé-érvén Ő Szentsége a' Szentegyházba, mind-járt imádkozáshoz fogott az Óltári Szentség előtt; annakutánna az úgy nevezett pontificális köntös (pompás mise mondó ruhák) fel adódván reája, trónusba ült, 's a' Nagy-Misét el kezdette. An-nak előljáró-része (Introitussa) után a' Cardinálisok meg-tették a' szokott czeremóniát, mellyel engldelmességjeket, 's tiszteleteket szoktak nyilatkoztatni az Anyaszentegyház Fejéhez, a' mi-kor örömmel nézte az egész gyülekezet, melly igaz, és tiszta szívet mutató tsókkal illette Ő Szentsége a' Cardinálisokat. A' trónus mellett; tiszteletből való segítő szolgálatot tett (assistál) Ő Szentségének Cardinális York, ki Hertzeg York névvel neveztetik, minthogy Anglus Kirá-lyi vérből vette származását. Rómában született. A' mostani Cardinálisok között Al-Dékán. Igaz-ság szerént a' Fő-Dékánusnak (a' leg öregebbik Cardinálisnak) a' ki Cardinális Albáni kellett volna Ő Szentsége' trónussa mellett tenni a' cze-

remóniát; de beteges állapotja miatt nem jelenhetett meg. Ugyan a' trónusnál állottak pompás öltözetekben, Braschi Onesti, az előbbeni Pápa' Unokája, és Cárandini Cardinálisok. Az Chtárnál tisztekedtek Doria Antal Cardinális, Diaconus szolgálatot tévén; és az úgy nevezett Auditor Sacrae Rotae Romanae, Malvasia Praelatus, Sub-Diaconus szolgálatot tévén. A' Szent Mise' végezetével vízfzátért Ő Szentsége a' szállására, hasonló pompával, mint a' millyennel ment vala onnér a' Templomba, 's a' Benedictinusok pompás Klastromának egy Loggiában, melly, hofzfú 's Kerikdett folyosót, is tévén) a' Szent Tiarával, az az Pápai hármás Koronával meg-koronáztatott sok népnek öröm-kiáltásai között, a' melly temérdek számmal sereglett öfzfe a' piatzra, 's bé-töltötte a' Klastrom előtti tenge ren igen sűrűen állott hajókat is. Ugyan azon helyéről a' koronázásnak, Ő Szentsége keresztet vont kezével a' levegőben, úgy adott áldást a' népre. Ezzel vége lett a' koronázás ceremóniájának. Estvére nem tsak a' S. Giorgio Maggiore Szigete (temploma, tornya, és a' Klastroma), vólt igen szépen ki-világosítva, hanem a' Sz. Márkus piattzán álló és a' nagy csatornára (Canal grande) szolgáló paloták is, 's a' t. Ezen nagy Csatorna, a' tengernek egy része, melly egy nagy S formára, mint valamelly széles folyó víz, két nagy részre oíztja Velentze Városát: “

Epitaphium:

Celeberrimi Hocze Patria Helvetiae.
Pro Patria in Patria cadit Hocze Victima! clarus

Dux, et praeclarus filius Helvetiae.

Vitam, quam Matri debebat natus, eandem

Pro Matre effuso sanguine deposuit.

Numquid pro Patria cadit Hocze victima solá?

Et pro Rege suo, Relligione, Deo.

Helvetio monumenta parat Rex Caesar Achilli:

Et quid Relligio grata, Deusque? Polum.
